

Dagbladmonitor *Veteranen 2015 -2016*

Onderzoek naar berichtgeving over *veteranen* in
Nederlandse dagbladen (1 augustus 2015 – 31 juli 2016)

Angelique van Tilburg

December 2016

Uitgave Veteraneninstituut (Vi), Doorn

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Veteraneninstituut.

Het Vi voert namens het Ministerie van Defensie een belangrijk deel van het Nederlandse veteranenbeleid uit en bevordert de maatschappelijke waardering en het welbevinden van Nederlandse veteranen en hun thuisfront.

Inhoudsopgave

INLEIDING EN ONDERZOEKSVRAGEN	5
1. METHODE	6
1.1 Variabelen, waarden en toelichting	7
Aanvullende opmerkingen	7
0 Nummer variabele	7
1 Kop van het artikel	7
2 Naam medium	7
3 Editie	8
4 Dag	8
5 Maand	8
6 Jaar	8
7 Omvang	8
8 Hoofdonderwerp	8
9 Missie	9
10 Nationaliteit	9
11 Thema	9
12 Toonzetting	10
13 Stereotype	10
2. RESULTATEN	11
2.1 Kwantitatieve analyse	11
2.1.1 Aantal artikelen per dagblad	11
2.1.2 Landelijk en regionaal	12
2.1.3 Maand van verschijnen	12
2.1.4 Omvang van de berichten	13
2.1.5 Onderwerp of bijzaak	13
2.1.6 Missie die centraal staat	13
2.1.7 Nederlandse en buitenlandse veteranen	14
2.1.8 Hoofdthema van het artikel	15
2.2 Kwalitatieve analyse	15
2.2.1 Toonzetting	15
2.2.2 Stereotypen	16
2.3.1 Verband tussen stereotype en toonzetting	17
2.3.2 Verband tussen thema en stereotype	18
2.3.3 Verband tussen landelijk of regionaal en stereotype	19
2.3.4 Verband tussen missie en thema	19
3. ANTWOORDEN OP ONDERZOEKSVRAGEN	20
4. VERGELIJKING MET EERDERE ONDERZOEKEN (2012-2013)	23
Kwantitatief	23
Kwalitatief	23
BIJLAGEN: TITELS KRANTENARTIKELEN 2015-2016	24

NRC Handelsblad	24
De Volkskrant	24
De Telegraaf	25
Trouw	26
AD/ Algemeen Dagblad	27
Brabants Dagblad	28
Dagblad van het Noorden	29
De Gelderlander	30
Limburgs Dagblad	33
Noordhollands Dagblad.....	34

Inleiding en onderzoeksvragen

De berichten die de media brengen, bepalen voor een deel de beelden die de samenleving heeft over personen of onderwerpen. Daarnaast geven media ook gedeeltelijk weer wat er leeft in de samenleving. Deze twee aannames zijn het uitgangspunt voor dit onderzoek dat gaat over de aandacht voor veteranen. De onderzoekseenheid is de verzameling berichten die van 1 augustus 2015 tot en met 31 juli 2016 in de vijf grootste landelijke en de vijf grootste regionale dagbladen van Nederland zijn verschenen. Het onderzoek richt zich op de beelden die in deze berichten naar voren komen en die deze oproepen. De resultaten geven inzicht in wat dagbladen belangrijk vinden als het gaat om veteranen. De vraag die centraal staat is: *Welke beelden van veteranen domineren in de artikelen die over veteranen gaan en in de periode augustus 2015 – juli 2016 in de vijf grootste landelijke en de vijf grootste regionale Nederlandse dagbladen zijn verschenen?*

De volgende kwantitatieve deelvragen zijn belangrijk voor het beantwoorden van de hoofdvraag.

- *In welke dagbladen komen de meeste artikelen over veteranen voor?*
- *Hoe is de verdeling tussen berichtgeving in de landelijke en in de regionale dagbladen?*
- *In welke maand verschijnen de meeste berichten over veteranen?*
- *Hoe is de verdeling tussen nieuwsberichten en korte en lange artikelen over veteranen?*
- *Welke missies komen in de artikelen over veteranen het meeste voor?*
- *Hoe is de verdeling tussen berichtgeving over Nederlandse en buitenlandse veteranen?*
- *Welk thema's komen in de artikelen over veteranen het meeste voor?*

De volgende kwalitatieve deelvragen vormen de basis voor het beantwoorden van de hoofdvraag:

- *Welke stereotypen zijn het meest duidelijk aanwezig in de artikelen over veteranen in de vijf grootste landelijke en de vijf grootste regionale Nederlandse dagbladen in 2015-2016?*
- *Wat is de toonzetting in de artikelen over veteranen in de vijf grootste landelijke en de vijf grootste regionale Nederlandse dagbladen in 2015-2016?*

In het volgende hoofdstuk komt de onderzoeksmethode aan bod. Ook bevat hoofdstuk 1 een overzicht van de variabelen met een toelichting hierop en aanvullend de bijbehorende waarden. Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de resultaten van de analyse en bestaat uit een paragraaf over het kwantitatieve deel en een paragraaf over het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek. In het derde hoofdstuk volgen de antwoorden op de onderzoeksvragen. Het laatste hoofdstuk geeft een vergelijking met de resultaten van eerdere onderzoeken naar de berichtgeving over veteranen.

In de bijlage is een overzicht van de titels van de krantenartikelen opgenomen en apart zijn digitaal alle complete krantenartikelen opgenomen die de basis vormen voor dit onderzoek.

1. Methode

Dit onderzoek is een vervolg op het onderzoek dat over 2008 is uitgevoerd: *Held, dader en slachtoffer. Onderzoek naar de beelden van veteranen in artikelen in de Nederlandse dagbladen van 2008*¹. In navolging van dit onderzoek van 2008 zijn de afgelopen jaren op initiatief van het Veteraneninstituut meerdere onderzoeken naar dit onderwerp uitgevoerd. De methode discoursanalyse is een onderzoeksmethode die erg geschikt is voor het beantwoorden van vragen over mediateksten en vormt de basis voor de hierboven genoemde onderzoeken en voor dit onderzoek.

De onderzoekseenheid bestaat uit een verzameling artikelen over veteranen die is verkregen uit een zoekopdracht in de krantendatabank van Nexis (<http://www.nexis.com>). Er is via 'Uitgebreid zoeken' met boleanse operatoren gezocht: 'veteraan OR veteranen! OR oud strijder NOT sport NOT film NOT politiek!'. Bij 'Bronnen' is 'Dutch Languages Full Tekst & Abstracts' gekozen. Via de keuze aangepaste datum is van 1 augustus 2015 tot en met 31 juli 2016 ingevuld. Alle artikelen die in deze periode zijn verschenen in *NRC Handelsblad*, *De Volkskrant*, *De Telegraaf*, *Trouw*, *AD/ Algemeen Dagblad*, *Brabants Dagblad*, *Dagblad van het Noorden*, *De Gelderlander*, *Limburgs Dagblad* en *Noordhollands Dagblad* zijn in het onderzoek meegenomen. Deze dagbladen zijn via Nexis gezocht via 'Uitgebreid zoeken naar bronnen' waar bij 'Trefwoord' de naam van het dagblad is ingevuld en via de button 'Zoek bron' is aangevinkt. De volgende punten zijn aangevinkt: 'Groepeer dubbele documenten', 'Sluit persbureaus uit' en 'Sluit websites uit'. Uit de artikelen die de zoekmachine van Nexis heeft geselecteerd, is handmatig een selectie gemaakt van de artikelen die direct of indirect over veteranen gaan. Alle artikelen die duidelijk over veteranen gaan of waarin voor een deel aandacht wordt besteed aan veteranen zijn in de onderzoekseenheid opgenomen. Artikelen waarin één zin wordt gewijd aan veteranen of waarin veteranen alleen (zijdelings) als term worden genoemd zijn niet in de onderzoekseenheid opgenomen.

De data die verkregen zijn uit de analyse, zijn ingevoerd in en verwerkt met het softwareprogramma SPSS 21.0. Vanaf de volgende pagina zijn de variabelen met een toelichting en de bijbehorende waarden in SPSS opgesomd. De variabelen 0 tot en met 11 zijn objectieve kenmerken van de artikelen, zoals de naam van het dagblad, het aantal woorden en de missie of het thema van het artikel. Dit is het terrein van de kwantitatieve discoursanalyse, die Bernard Berelson (1952) definieert als: '*Content analysis is a research technique for the objective, systematic and quantitative description of the manifest content of communication.*'² Bij deze variabelen gaat het dus om de kwantitatieve kenmerken van de tekst.

¹ Tilburg van, A. 2009. *Held, dader en slachtoffer. Onderzoek naar de beelden van veteranen in artikelen in de Nederlandse dagbladen van 2008*.

² Hansen, A. Cottle, S. Negrine, R. & Newbold, C. 1998. *Mass Communication Research Methods*. Houndmills: Palgrave, 94.

De variabelen 12 en 13 zijn subjectieve kenmerken, waarvoor Gunther Kress (1985) de volgende definitie hanteert: '*A discours provides a set of possible statements about a given area, topic, object, process that is to be talked about. In that it provides description, rules, permissions and prohibitions of social and individual actions.*'³ Bij deze variabelen gaat het dus meer om kwalitatieve kenmerken van de tekst. In het volgende hoofdstuk zijn de resultaten van het onderzoek uiteengezet.

1.1 Variabelen, waarden en toelichting

Aanvullende opmerkingen

- De teksten bij foto's zijn niet in de onderzoekseenheid meegenomen.
- Dezelfde artikelen die in verschillende edities van dezelfde regionale krant zijn verschenen, zijn maar één keer in het onderzoek meegenomen.
- Bij de variabele toonzetting is gekozen voor 'licht positief' en 'licht negatief' als de ondertoon van het artikel positief of negatief is. Er is gekozen voor 'positief' en 'negatief' als er een duidelijk positief of negatief oordeel wordt gegeven. Aangezien algemene kenmerken zijn meegenomen en meegewogen in het onderzoek, en geen zeer uitgebreide wetenschappelijke discoursanalyse is uitgevoerd, is het hier enigszins lastig om een harde wetenschappelijke uitspraak te doen. Door de gebruikte methode wordt wel een duidelijk beeld verkregen.

0 Nummer variabele

Elk artikel is een onderdeel van de onderzoekseenheid en krijgt een uniek nummer. Er is voor dit onderzoek gebruik gemaakt van 457 artikelen.

1 Kop van het artikel

Alle artikelen hebben een nummer gekregen. Het nummer dat correspondeert met het artikel is in SPSS opgenomen.

2 Naam medium

De naam van het medium waarin het artikel is verschenen.

- 1 *NRC Handelsblad*
- 2 *De Volkskrant*
- 3 *De Telegraaf*
- 4 *Trouw*
- 5 *AD/ Algemeen Dagblad*
- 6 *Brabants Dagblad*
- 7 *Dagblad van het Noorden*
- 8 *De Gelderlander*
- 9 *Limburgs Dagblad*
- 10 *Noordhollands Dagblad*

³ Kress, G. 1985. *Linguistic practices in sociocultural practice*. Victoria: Deakin University Press, 6-7.

3 Editie

De editie waarin het artikel is verschenen: een landelijke of een regionale krant.

- 1 landelijk
- 2 regionaal

De datum bestaat uit drie aparte variabelen; dag, maand en jaar. Deze is weergegeven als dd-(m)m-jjjj.

4 Dag

5 Maand

1	januari	7	juli
2	februari	8	augustus
3	maart	9	september
4	april	10	oktober
5	mei	11	november
6	juni	12	december

6 Jaar

7 Omvang

Het aantal woorden is uit de documenten uit de online krantendatabank Nexis afgelezen. Er is gebruik gemaakt van drie categorieën.

- 1 nieuwsbericht < 150
- 2 kort artikel 150 - 400
- 3 lang artikel > 400

8 Hoofdonderwerp

Het hoofdonderwerp van het artikel.

- 1 wel veteranen: het artikel gaat over veteranen
- 2 niet veteranen: het artikel gaat niet direct over veteranen, maar wel over zaken waarmee veteranen te maken hebben

9 Missie

De missies die in het artikel zijn genoemd.

- 1 WOI
- 2 WOII
- 3 Nederlands-Indië
- 4 Nieuw-Guinea
- 5 Korea
- 6 Libanon
- 7 Cambodja
- 8 voormalig Joegoslavië
- 9 Irak
- 10 Afghanistan
- 12 Geen missies genoemd
- 13 Meerdere missies genoemd
- 14 Vietnam

10 Nationaliteit

Een onderscheid tussen veteranen met de Nederlandse nationaliteit of een niet-Nederlandse nationaliteit. Het is ook mogelijk dat er meerdere nationaliteiten in het artikel genoemd zijn.

- 1 Nederlands
- 2 buitenlands
- 3 Nederlands en buitenlands

11 Thema

De thema's die in de artikelen voorkomen. Het is één variabele, omdat per artikel het hoofdthema is bepaald.

- 1 gezondheid: lichamelijke of geestelijke gesteldheid van veteranen
- 2 beleid: beleid gericht op veteranen
- 3 erkenning: veteranen krijgen erkenning en/of waardering voor hun militaire inzet of deze worden hen juist onthouden
- 4 veteranendag: landelijke of lokale dag voor veteranen
- 6 herdenking: herdenken van slachtoffers van oorlogen en missies
- 7 oorlogservaringen: herinneringen over en beschrijvingen van situaties tijdens een oorlog of missie
- 8 overig: berichten over veteranen die zijn overleden, artikelen over veteranencafé's en lokale- en algemene veteranenbijeenkomsten (geen veteranendagen), alles wat niet onder de andere variabelen valt
- 9 oorlogsmisdaden: betrokkenheid van veteranen bij strafbare feiten tijdens hun militaire inzet.

12 Toonzetting

Het beeld of gevoel over veteranen dat het artikel oproept.

- 1 positief: duidelijk uitgesproken
- 2 licht positief: artikel roept positief gevoel op
- 3 neutraal: geen oordeel
- 4 licht negatief: artikel roept negatief gevoel op
- 5 negatief: duidelijk uitgesproken

13 Stereotype

Stereotype van veteranen dat het artikel oproept.

- 1 dader: in het artikel ligt de nadruk op strafbare feiten die veteranen hebben gepleegd tijdens de missie
- 2 schuldige: in het artikel ligt de nadruk op strafbare feiten die veteranen hebben gepleegd na de missie/ na diensttijd
- 3 held: in het artikel ligt de nadruk op de waardevolle bijdrage die veteranen hebben geleverd
- 4 slachtoffer miskenning: in het artikel ligt de nadruk op het niet gewaardeerd of gerespecteerd worden van veteranen
- 5 slachtoffer gezondheid: in het artikel ligt de nadruk op lichamelijke of geestelijke schade die de veteranen hebben opgelopen
- 6 neutraal: geen of geen overheersend stereotype aanwezig

2. Resultaten

De analyse heeft geleid tot een overzicht van kwantitatieve en kwalitatieve kenmerken van de artikelen die de onderzoekseenheid vormen. De uitkomsten zijn beschreven en weergegeven in frequentietabellen met de absolute en de relatieve waarden. De relatieve waarden zijn afgerond op één decimaal. Ook geeft de laatste paragraaf inzicht in de relevante verbanden tussen de variabelen.

2.1 Kwantitatieve analyse

In deze paragraaf komen de kwantitatieve kenmerken aan bod: de Nederlandse landelijke en regionale dagbladen, de maanden waarin de artikelen zijn verschenen en de omvang van de artikelen in aantal woorden. Vervolgens is er aandacht voor of veteranen wel of niet het hoofdonderwerp zijn, de missies die in de artikelen worden genoemd en de nationaliteit van de veteranen. Tot slot is het hoofdthema van de artikelen besproken. De uitkomsten zijn terug te vinden in tabel 1 tot en met 6.

2.1.1 Aantal artikelen per dagblad

Landelijke dagbladen: *De Telegraaf* besteedt in 2015-2016 met 61 artikelen (13,3%) de meeste aandacht aan veteranen. Daarna volgt *AD/ Algemeen Dagblad* met 41 artikelen (9,0%). Vervolgens besteedt *Trouw* 19 berichten (4,2%) aan veteranen. *NRC Handelsblad* en *De Volkskrant* sluiten de rij van landelijke dagbladen met beide 15 artikelen (3,3%).

Regionale dagbladen: *De Gelderlander* plaatst veruit de meeste berichten over veteranen: 96 in totaal (21,0%). Daarna volgen het *Noordhollands Dagblad* met 71 artikelen (15,5%), het *Brabants Dagblad* en *Dagblad van het Noorden* met beide 49 artikelen (10,7%). *Limburgs Dagblad* plaatst de minste artikelen over veteranen: 41 (9,0%).

Tabel 1. Aantallen artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

naam krant	absoluut	relatief
<i>De Gelderlander</i>	96	21,0
<i>Noordhollands Dagblad</i>	71	15,5
<i>De Telegraaf</i>	61	13,3
<i>Brabants Dagblad</i>	49	10,7
<i>Dagblad van het Noorden</i>	49	10,7
<i>AD/ Algemeen Dagblad</i>	41	9,0
<i>Limburgs Dagblad</i>	41	9,0
<i>Trouw</i>	19	4,2
<i>NRC Handelsblad</i>	15	3,3
<i>De Volkskrant</i>	15	3,3
totaal	457	100,0

De hoeveelheid artikelen die landelijke en regionale dagbladen aan veteranen wijden, kan een indicatie zijn voor het belang dat een dagblad aan het onderwerp hecht.

2.1.2 Landelijk en regionaal

De regionale dagbladen plaatsen in deze periode van een jaar veel meer berichten over veteranen dan de landelijke dagbladen. Regionaal bericht 306 keer (67,0%) over veteranen, tegenover 151 keer (33,0%) berichten in de landelijke dagbladen.

Tabel 2. De verdeling van de aandacht voor veteranen naar regionaal en landelijk.

editie	absoluut	relatief
landelijk	151	33,0
regionaal	306	67,0
totaal	457	100,0

2.1.3 Maand van verschijnen

In de maand juni berichten de dagbladen veruit het meest over veteranen, met 95 (20,8%) artikelen. Een gedeeltelijke verklaring hiervoor is de berichtgeving over de Nederlandse Veteranendag. De maanden september met 53 artikelen (11,6%), april met 50 berichten (10,9%), mei met 44 berichten (9,6%) en juli met 42 berichten (9,2%) completeren de top vijf.

Tabel 3. De maanden met artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

maand	absoluut	relatief
augustus 2015	30	6,6
september 2015	53	11,6
oktober 2015	23	5,0
november 2015	25	5,5
december 2015	30	6,6
januari 2016	25	5,5
februari 2016	22	4,8
maart 2016	18	3,9
april 2016	50	10,9
mei 2016	44	9,6
juni 2016	95	20,8
juli 2016	42	9,2
totaal	457	100,0

2.1.4 Omvang van de berichten

Als het gaat om de lengte van de artikelen over veteranen in de Nederlandse dagbladen gaat het redelijk gelijk op. Het vaakst worden er nieuwsberichten van maximaal 150 woorden geplaatst: 161 (35,2%), gevolgd door 154 lange artikelen (33,7%) van meer dan 400 woorden. Op de derde plek komen de korte artikelen van tussen de 150 en 400 woorden met een aantal van 142 (31,1%).

Tabel 4. Het aantal woorden van de artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

omvang	absoluut	relatief
nieuwsbericht (<150)	161	35,2
kort artikel (150-400)	142	31,1
lang artikel (>400)	154	33,7
totaal	457	100,0

2.1.5 Onderwerp of bijzaak

Veruit de meeste artikelen die behoren tot de onderzoekseenheid, namelijk 369 (80,7%) gaan direct over veteranen. Er zijn daarnaast 88 artikelen (28,3%) in het onderzoek opgenomen die niet direct of niet alleen over veteranen gaan, maar waarin wel aandacht wordt besteed aan veteranen.

Tabel 5. Het hoofdonderwerp van de artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

Hoofdonderwerp veteranen	absoluut	relatief
wel	369	80,7
niet	88	19,3
totaal	457	100,0

2.1.6 Missie die centraal staat

Er is qua aandacht voor missies een uitschieter: de Tweede Wereldoorlog. Deze missie komt met 89 keer (19,5%) als belangrijkste naar voren. Dit zijn onder meer artikelen met betrekking tot Dodenherdenking en Bevrijdingsdag. De missie in voormalig Joegoslavië volgt op flinke afstand als tweede met 53 berichten (11,6%). De top vijf wordt compleet met Libanon met 42 artikelen (9,2%), Nederlands-Indië (8,8%) en Afghanistan met 21 artikelen (4,6%). Er zijn 131 artikelen (28,7%) waarin geen missie specifiek wordt genoemd.

Tabel 6. Vermelden van missies in artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

missie	absoluut	relatief
WOI	5	1,1
WOII	89	19,5
Nederlands-Indië	40	8,8
Nieuw-Guinea	1	0,2
Korea	0	0
Libanon	42	9,2
Cambodja	2	0,4
voormalig Joegoslavië	53	11,6
Irak	1	0,2
Afghanistan	21	4,6
geen	132	28,9
meerdere	70	15,3
Vietnam	1	0,2
totaal	457	100,0

2.1.7 Nederlandse en buitenlandse veteranen

In de overgrote meerderheid van de artikelen, 379 (82,9%), is de nationaliteit van de veteraan of de veteranen de Nederlandse. In 38 artikelen (8,3%) is de nationaliteit van de veteranen een buitenlandse. In 34 artikelen (7,4%) gaat het om Nederlandse én buitenlandse veteranen. In 6 artikelen (1,3%) is de nationaliteit niet bekend.

Tabel 7. De nationaliteit van veteranen in de artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016 .

nationaliteit	absoluut	relatief
Nederlands	379	82,9
buitenlands	38	8,3
Nederlands en buitenlands	34	7,4
onbekend	6	1,3
totaal	457	100,0

2.1.8 Hoofdthema van het artikel

Herdenken is het thema dat het meest voorkomt in de artikelen over veteranen in de dagbladen: 87 keer (19,0%). Erkenning komt op de tweede plek met 70 berichten (15,3). Hierna komen de thema's veteranendag met 46 artikelen (10,1%), gezondheid met 44 artikelen (9,6%) het belangrijkste thema. 176 artikelen (38,5%) vallen onder het thema overig. Het gaat hier bijvoorbeeld om aankondigingen van televisieprogramma's en berichten over bijeenkomsten van inloophuizen voor veteranen.

Tabel 8. Het hoofdthema van de artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

thema	absoluut	relatief
gezondheid	44	9,6
beleid	2	0,4
erkenning	70	15,3
veteranendag	46	10,1
onderwijs	5	1,1
herdenken	87	19,0
oorlogservaringen	10	2,2
oorlogsmisdaden	17	3,7
overig	176	38,5
totaal	457	100,0

2.2 Kwalitatieve analyse

De kenmerken die veelal niet expliciet in de artikelen zijn genoemd, maar wel een bepaald stempel op de berichten drukken, komen in dit kwalitatieve gedeelte van het onderzoek aan bod. De resultaten zijn in de volgende paragrafen weergegeven. Eerst is er aandacht voor de toonzetting. Vervolgens komt het stereotype aan bod.

2.2.1 Toonzetting

Ondanks de gehanteerde onderzoeksmethode, blijft dit een 'lastige' variabele. Volledige objectiviteit bestaat niet als je persoonlijk een variabele beoordeelt. Je hebt te maken met een referentiekader en het maken van keuzes. Er is in dit onderzoek geen zeer uitgebreide wetenschappelijke discoursanalyse gehanteerd. De kans op een subjectieve beoordeling is klein gehouden, door in dit onderzoek zo objectief mogelijk te kijken naar het woordgebruik met betrekking tot veteranen.

Het overgrote deel van de artikelen, 434 (95,0%), is qua toonzetting neutraal. De berichtgeving is hier veelal feitelijk. 14 berichten (3,1%) hebben een licht positieve toon. Dit zijn artikelen die een positief gevoel oproepen door het onderwerp of de inhoud van het artikel. Op de derde plaats staan de licht negatieve berichten, met 5 (1,1%).

Tabel 9. De toon of het oordeel over veteranen dat doorklinkt in de artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

toonsetting	absoluut	relatief
positief	3	0,7
licht positief	14	3,1
neutraal	434	95,0
licht negatief	5	1,1
negatief	1	0,2
totaal	457	100,0

2.2.2 Stereotypen

In het merendeel van de onderzochte berichtgeving over veteranen komt overwegend geen stereotype naar voren. Maar liefst 272 artikelen (59,5%) zijn neutraal. Het stereotype dat het meest voorkomt, is slachtoffer gezondheid in 98 berichten (21,4%). Het stereotype dat daarna het meest voorkomt, is slachtoffer miskennen met 27 berichten (5,9%). Op de vierde plaats staat schuldige met 26 artikelen (5,7%). Dader en held sluiten de rij met beide 17 artikelen (3,7%).

Tabel 10. Het stereotype dat naar voren komt in de artikelen over veteranen in de periode augustus 2015 – juli 2016.

stereotype	absoluut	relatief
dader	17	3,7
schuldige	26	5,7
held	17	3,7
slachtoffer miskennen	27	5,9
slachtoffer gezondheid	98	21,4
neutraal	272	59,5
totaal	457	100,0

2.3 Verbanden

In deze paragraaf zijn relevante verbanden tussen de variabelen weergegeven. De verbanden zijn berekend in SPSS met behulp van kruistabellen en de maat V van Cramèr.

Voor deze maat geldt:

- waarde tussen de 0 en 0,05 geen verband
- waarde tussen de 0,05 en 0,25 klein verband
- waarde tussen de 0,25 en 0,60 matig verband
- waarde tussen de 0,60 en 1 groot verband

De variabelen met een verband dichtbij of groter dan 0,40 zijn hier toegelicht.

2.3.1 Verband tussen stereotype en toonzetting

- Er is een matig verband (waarde maat V van Cramér 0,412) tussen het stereotype en toonzetting.
- Van de 17 artikelen met het stereotype dader, is de toon in 13 artikelen (76,5%) neutraal, in 3 artikelen (17,6%) licht negatief en in 1 artikel (5,9%) negatief.
- Van de 26 artikelen met het stereotype schuldige, hebben 25 artikelen (96,2%) de toonzetting neutraal en 1 bericht licht negatief (3,8%).
- Van de 17 berichten met het stereotype held zijn er 11 (64,7%) licht positief van toon en 5 (29,4%) neutraal. 1 bericht (5,9%) met stereotype held is positief.
- Het stereotype slachtoffer miskenning gaat in dit onderzoek alleen samen met de toonzetting neutraal (27 artikelen, 100%).
- Bij het stereotype slachtoffer gezondheid is de toon van 97 artikelen (99,0%) neutraal. 1 artikel (1,0%) is licht negatief van toon.
- Van de artikelen zonder stereotype is bij de meeste berichten ook de toon neutraal: 267 (98,2%).

2.3.2 Verband tussen thema en stereotype

- Er is een groot verband (waarde maat V van Cramér 0,535) tussen stereotype en thema. De meest opvallende en duidelijke verbanden zijn de volgende.
- Van de 17 artikelen met het stereotype dader, hebben er 14 (82,4%) het thema oorlogsmisdaden.
- Van de 26 artikelen waar het stereotype schuldige naar voren komt, is het belangrijkste thema overig. Het gaat hier om 21 artikelen (80,8%).
- Bij de artikelen die het stereotype held bevatten, heeft 8 artikelen (47,1%) het thema herdenken en 6 berichten (35,3%) het thema erkenning.
- Er zijn 27 artikelen met het stereotype slachtoffer miskenning. In 24 van die berichten (88,9%) staat het thema erkenning centraal.
- Van de 98 artikelen met het stereotype slachtoffer gezondheid hebben er 42 (42,9%) het thema gezondheid.
- De artikelen met de thema's veteranendag, onderwijs, herdenking en overig zijn overwegend neutraal.

2.3.3 Verband tussen landelijk of regionaal en stereotype

- Er is een matig verband (waarde maat V van Cramér 0,397) tussen landelijk of regionaal en stereotype. Dit ligt onder de 0,40, maar omdat het erg dicht bij de 0,40 ligt en de verbanden duidelijk aanwezig zijn, zijn ze hier toch opgenomen.
- Van de 17 artikelen met het stereotype dader zijn 12 artikelen (70,6%) in de landelijke dagbladen verschenen en 5 artikelen (29,4%) in de regionale dagbladen.
- In totaal kwam in 26 artikelen het stereotype schuldige voor. 5 daarvan (19,2%) verschenen in een landelijk dagblad, 21 (80,8%) in een regionaal dagblad.
- Van de 17 berichten die het stereotype held bevatten waren er 7 (41,2%) te vinden in de landelijke dagbladen tegenover 10 (58,8%) in de regionale dagbladen.
- 26 (96,3%) van de in totaal 27 artikelen met het stereotype slachtoffer miskening verscheen in de landelijke dagbladen. Dat betekent dat er 1 bericht (3,7%) met dit stereotype verscheen in een regionaal dagblad.
- Van de 98 artikelen met het stereotype slachtoffer gezondheid verschenen er 35 artikelen (35,7%) in de landelijke dagbladen en 63 artikelen (64,3%) in de regionale dagbladen.

2.3.4 Verband tussen missie en thema

- Er is een matig verband (waarde maat V van Cramér 0,365) tussen stereotype en de missie die centraal staat. Dit ligt onder de 0,40, maar omdat de verbanden duidelijk aanwezig zijn, volgen hieronder de belangrijkste en duidelijkste. Neutraal is hierin niet meegenomen, omdat de overgrote meerderheid van de artikelen neutraal is.
- Van de 89 artikelen met als belangrijkste missie de Tweede Wereldoorlog is in 55 berichten (61,8%) het thema herdenken.
- Van de 40 berichten over Nederlands-Indië bevatten 7 berichten (17,5%) het thema erkenning en 13 berichten (32,5%) het thema oorlogsmisdaden.
- 42 artikelen gaan over de Libanon. In 12 van die artikelen (28,6%) is gezondheid het belangrijkste thema. In 24 artikelen (57,1%) is erkenning het belangrijkste thema.
- Van de 53 artikelen over de missie voormalig Joegoslavië is in 16 artikelen (30,2%) het thema erkenning.

3. Antwoorden op onderzoeksvragen

In dit hoofdstuk geven we eerst antwoorden op de deelvragen over de kwantitatieve variabelen. Daarna komen de antwoorden over de kwalitatieve kenmerken stereotypen en toonzetting aan bod. Vervolgens wordt antwoord gegeven op de hoofdvraag.

De antwoorden op de kwantitatieve deelvragen zijn hieronder in een opsomming weergegeven.

- *In welke dagbladen komen de meeste artikelen over veteranen voor?*

Van de landelijke dagbladen besteedt *De Telegraaf* in 2015-2016 met 61 artikelen (13,3%) de meeste aandacht aan veteranen. *De Gelderlander* plaatst van de regionale dagbladen veruit de meeste berichten over veteranen: 96 in totaal (21,0%).

- *Hoe is de verdeling tussen berichtgeving in de landelijke en in de regionale dagbladen?*

De regionale dagbladen plaatsen over het jaar genomen beduidend meer berichten over veteranen dan de landelijke dagbladen. Regionaal bericht 306 keer (67,0%) over veteranen, tegenover 151 berichten (33,0%) in de landelijke dagbladen.

- *In welke maand verschijnen de meeste berichten over veteranen?*

In de maand juni berichten de dagbladen veruit het meest over veteranen, met 95 (20,8%) artikelen. Een verklaring hiervoor is de berichtgeving over de Nederlandse Veteranendag. Daarna volgen de maanden september met 53 artikelen (11,6%) en april met 50 berichten (10,9%).

- *Hoe is de verdeling tussen nieuwsberichten, korte en lange artikelen over veteranen?*

Als het gaat om de lengte van de artikelen over veteranen in de Nederlandse dagbladen, gaat het redelijk gelijk op. Korte nieuwsberichten van maximaal 150 woorden zijn het vaakst geplaatst: 161 (35,2%), gevolgd door 154 lange artikelen (33,7%) van meer dan 400 woorden en de korte artikelen van tussen de 150 en 400 woorden met een aantal van 142 (31,1%).

- *Welke missie komt in de artikelen over veteranen het meeste voor?*

De Tweede Wereldoorlog komt het meest voor met 89 (19,5%). De twee missies die volgen zijn Voormalig Joegoslavië met 53 artikelen (11,6%), Libanon met 42 artikelen (9,2%), Ook nog in de top 5 staan Nederlands-Indië met 40 berichten (8,8%) en Afghanistan met 21 artikelen (4,6%).

- *Hoe is de verdeling tussen berichtgeving over Nederlandse en buitenlandse veteranen?*

In de overgrote meerderheid van de artikelen, 379 (82,9%), is de nationaliteit van de veteraan of veteranen in het artikel de Nederlandse. In 38 artikelen (8,3%) is de nationaliteit van de veteranen een buitenlandse. In 34 artikelen (7,4%) gaat het om Nederlandse én buitenlandse veteranen en in 6 artikelen (1,3%) is de nationaliteit niet duidelijk.

- *Welk thema komt in de artikelen over veteranen het meeste voor?*

Herdenken is het thema dat het meest voorkomt in de artikelen over veteranen in de dagbladen: 87 keer (19,0%). Erkenning komt op de tweede plek met 70 berichten (15,3%). Hierna volgt het thema veteranendag met 46 artikelen (10,1%).

De eerste kwalitatieve deelvraag gaat over de stereotypen: *Welke stereotypen zijn het meest duidelijk aanwezig in de artikelen over veteranen?*

In de berichtgeving over veteranen in de dagbladen van 2015-2016, komt overwegend geen stereotype naar voren. Maar liefst 272 artikelen (59,5%) zijn neutraal. Het stereotype dat het meest voorkomt, is slachtoffer gezondheid in 98 berichten (21,4%). Het stereotype dat daarna het meest voorkomt, is slachtoffer miskenning met 27 berichten (5,9%). Op de vierde plaats staat schuldige met 26 artikelen (5,7%). De stereotypen dader en held sluiten de rij, beide met 17 artikelen (3,7%).

De tweede kwalitatieve deelvraag is gericht op de toonzetting: *Wat is de toonzetting in de artikelen over veteranen?*

Het overgrote deel van de artikelen, 434 (95,0%), is neutraal. De berichtgeving is hier veelal feitelijk. 14 berichten (3,1%) hebben een licht positieve toon. Dit zijn artikelen die een positief gevoel oproepen door het onderwerp of de inhoud van het artikel. Op de derde plaats staan de licht negatieve berichten, met 5 (1,1%). Tot slot zijn in de onderzochte periode in de dagbladen 3 positieve artikelen (0,6%) en 1 negatief artikel (0,2%) geplaatst.

De vraag die centraal staat is: *Welke beelden van veteranen domineren in de artikelen over veteranen die in de periode 1 augustus 2015 – 31 juli 2016 in de vijf grootste landelijke en de vijf grootste regionale Nederlandse dagbladen zijn verschenen?*

De artikelen over veteranen zijn in de eerste plaats voornamelijk neutraal. In ongeveer 60% van de berichten is geen stereotype aanwezig en in 95% van de artikelen is de toonzetting neutraal. Omdat er in verhouding veel neutrale berichten zijn, zijn er minder duidelijk discoursen aanwezig in de artikelen die verschenen. Discoursen die wel aanwezig zijn, overheersen bepaald niet. Ze maken er een klein onderdeel van uit. Het is goed om te beseffen dat het neutrale discours dominant is. Hieronder staan de aanwezige discoursen genoemd. Er zijn verschillen in de bescheiden mate waarin de discoursen aanwezig zijn in de teksten.

Neutraal discours held, met lichte hang naar positief

Het positieve discours met het stereotype held is het meest duidelijk aanwezig. Het thema dat bij dit discours hoort, is voornamelijk herdenken. De missie die hier duidelijk aan verbonden is, is de Tweede Wereldoorlog. De meeste artikelen hierover zijn verschenen in de regionale dagbladen.

Neutraal discours slachtoffer miskening

Het discours dat daarna het meest voorkomt, is een neutraal discours met als stereotype slachtoffer miskening. De toonzetting is hierbij neutraal. Erkenning is het thema dat hierbij hoort. De missies die binnen dit discours het meest worden genoemd zijn voormalig Joegoslavië en vooral ook Libanon. De meeste artikelen hierover zijn verschenen in de landelijke dagbladen.

Neutraal discours dader, met lichte nadruk op negatief

Het derde discours is een redelijk neutraal discours met het stereotype dader. De toonzetting is als het gaat om het stereotype dader, overwegend neutraal met een lichte nadruk op negatief. Het thema oorlogsmisdaden is hiermee verbonden. De missie die voornamelijk bij dit discours hoort, is Nederlands-Indië. De meeste artikelen met dit discours zijn verschenen in de landelijke dagbladen.

Aanvullende opmerkingen:

Het discours slachtoffer gezondheid is niet duidelijk genoeg meer aanwezig om het ook dit jaar een duidelijk en onderscheidend discours te noemen. De berichtgeving over het stereotype slachtoffer gezondheid is hoofdzakelijk neutraal. Het thema dat hierbij hoort is gezondheid. Er is geen missie die hier duidelijk aan verbonden is. In veel gevallen wordt de veteraan als slachtoffer gezondheid enkel genoemd in een artikel, zonder dat er verder duidelijke verbanden aanwezig zijn. De meeste artikelen hierover, ongeveer tweederde, zijn verschenen in de regionale dagbladen.

Hetzelfde geldt voor het nieuwe discours schuldige. Dit is gezien het onderzoek van de afgelopen jaren een nieuwe ontwikkeling. Echter is het niet duidelijk en onderscheidend genoeg om het echt een discours te noemen. De berichtgeving over het stereotype schuldige is hoofdzakelijk neutraal. Het thema dat hierbij hoort is overig. Er is geen missie die hier duidelijk aan verbonden is. In veel gevallen wordt de veteraan als schuldige enkel genoemd in een artikel, zonder dat er verder duidelijke verbanden aanwezig zijn. De meeste artikelen hierover zijn verschenen in de regionale dagbladen.

4. Vergelijking met eerdere onderzoeken (2012-2013)

Kwantitatief

De dagbladen die het meest over veteranen berichten zijn in 2015-2016 dezelfde als in 2012 en 2013: landelijk De Telegraaf en regionaal De Gelderlander.

Ook de verdeling tussen het aantal berichten in de landelijke en regionale dagbladen verschilt niet zo heel veel: in 2013 verschijnt 65,6% van de artikelen in de regionale dagbladen, in 2012 is dat iets meer met 73,6%. In 2015-2016 verschijnt 67% in de regionale dagbladen. Qua verdeling tussen nieuwsberichten, korte en lange artikelen over veteranen gaat het in zowel 2012, 2013 als in 2015-2016 redelijk gelijk op.

In 2012 verschijnen de meeste berichten nog in mei en juni. In 2013 verschijnen veruit de meeste artikelen over veteranen in juni, gevolgd door mei. In 2015-2016 zijn de maanden waarin het meeste over veteranen wordt bericht juni, september en april.

Wat betreft de missie die in het artikel centraal staat, is dat voor zowel 2012 als 2013 de Tweede Wereldoorlog. In 2012 volgt daarop Nederlands-Indië en daarop - met afstand- de missie Libanon. In 2013 zijn dat Nederlands-Indië en Afghanistan. In 2015-2016 zijn dat de missies Tweede Wereldoorlog, voormalig Joegoslavië en Libanon.

Zowel in 2012, 2013 en 2015-2016 is herdenken het thema dat het meeste voorkomt. In 2012 gevolgd door veteranendag op de tweede en gezondheid op de derde plek. In 2013 is gezondheid nummer twee en veteranendag drie. In 2015-2016 volgen erkenning op twee en veteranendag op drie.

Kwalitatief

In zowel 2012, 2013 als 2015-2016 is het zo dat er in de artikelen over veteranen overwegend geen stereotype aanwezig is. Wat betreft het meest voorkomende stereotype is een verschuiving te zien van eerst held en daaropvolgend slachtoffer gezondheid in 2012 naar slachtoffer gezondheid op één en held op twee in 2013. In 2015-2016 is het meest aanwezige stereotype slachtoffer gezondheid, daarna volgt slachtoffer miskenning. Het meest opvallende verschil tussen de onderzoeken is echter het stijgend aandeel van berichten met een neutrale toonzetting: van 58,4% in 2012 naar 86,3% en 95% in respectievelijk 2013 en 2015-2016.

Bijlagen: titels krantenartikelen 2015-2016

NRC Handelsblad

1. 2015.08.17 Onderzoek dan ook de andere kant.
2. 2015.08.18 Brieven Nederlands-Indië.
3. 2015.09.18 Sloeproeien blaren op je handen en geschaafde billen.
4. 2015.09.21 Dropping Slag om Arnhem herdacht.
5. 2015.10.19 Onderzoek Niet vaker zelfmoord onder Nederlandse veteranen.
6. 2015.11.21 Waterloo Veteranen op het slagveld.
7. 2015.11.27 Als vrijheidsstrijder gestuurd, als misdadiger afgeserveerd.
8. 2015.12.17 KNIL Nederland rekruteerde kindsoldaten op Java
9. 2016.02.13 Ook op Sumatra richtten de Nederlanders een bloedbad aan.
10. 2016.04.13 Inlichtingendienst MIVD meer oud-militairen actief bij verzet tegen IS.
11. 2016.05.13 Oplichting De nep kolonel beloofde de veteranen een topbaan.
12. 2016.05.24 Informatief Last Voices of World War.
13. 2016.06.18 Te gast op een excentriek eiland.
14. 2016.06.25 Informatief Veteranendag.
15. 2016.06.30 Srebrenica Dutchbatters klagen Staat aan na uitspraak Hennis.

De Volkskrant

16. 2015.08.18 Onverwerkt verleden.
17. 2015.12.04 Het was altijd de schuld van de Indonesiërs.
18. 2015.12.15 Schadevergoeding voor Libanonveteraan.
19. 2016.02.20 Voor veteranen heeft de familie Bush afgedaan.
20. 2016.03.12 Virtual GGZ.
21. 2016.04.13 Miljoenen voor Libanonveteranen.
22. 2016.04.16 U Het ga je goed.
23. 2016.05.07 Nederland is het herdenken nog lang niet moe.
24. 2016.05.24 Televisie The last voices of WWI.
25. 2016.06.16 Het einde van de wereld.
26. 2016.06.18 Strijdmakers.
27. 2016.07.01 Dutchbatters slepen staat voor rechter.
28. 2016.07.01 Liet Hennis zich iets nieuws ontvallen.
29. 2016.07.20 Paniek, daar is de landmijn weer.
30. 2016.07.26 Televisie Beer is cheaper than therapy.

De Telegraaf

31. 2015.08.01 Om nooit te vergeten.
32. 2015.08.19 Straks doe ik hem maar in een doosje.
33. 2015.08.30 Vergeten drama heeft eindelijk gezicht.
34. 2015.08.30 Defensie wil meer lintjes voor militairen.
35. 2015.09.10 Veteranen in de kou.
36. 2015.09.12 Bermbom.
37. 2015.09.20 Arnhem staat stil bij Market Garden.
38. 2015.09.26 Taptoe legt de lat hoog.
39. 2015.10.18 Veteranen gehoord.
40. 2015.10.20 Geen zelfmoordgolf onder oud-militairen.
41. 2015.11.08 Koning komt belofte aan bevrijders na.
42. 2015.11.24 Wat Nederland niet mocht zien Verzetsmuseum.
43. 2015.11.26 Successtory's onderbelicht.
44. 2015.11.26 Veteranen varen wel Onderzoek onder oud-militairen.
45. 2015.12.13 Eenzame veteraan.
46. 2015.12.27 Elke jaarwisseling door een hel.
47. 2016.01.15 Veteranen onderdak.
48. 2016.01.17 Verontwaardiging om arrestatie.
49. 2016.01.21 Britse veteranen vervolging beu.
50. 2016.01.25 Jitse Akse duikt onder.
51. 2016.02.06 Veteranen moeten te lang wachten.
52. 2016.02.15 Nazorg drukt op budget.
53. 2016.02.27 Na 15 jaar zijn de medailles terug.
54. 2016.03.14 Waardig welkom.
55. 2016.04.11 Wandelend eerbetoon.
56. 2016.04.14 Eindelijk erkenning.
57. 2016.04.21 Defensie is zicht kwijt op veteraan.
58. 2016.04.22 Nieuwe plannen Soestdijk.
59. 2016.04.23 Blijvend in gevecht.
60. 2016.04.23 Spelen voor gewonde strijders.
61. 2016.04.27 Lintjes.
62. 2016.05.04 Een zootje ongeregeld.
63. 2016.05.04 Engels uniform.
64. 2016.05.04 Erfgenamen van Irene brigade.
65. 2016.05.06 Veteranen zijn goud waard.
66. 2016.05.13 Nep-kolonel fopt veteraan.
67. 2016.05.13 Nep-veteranen in soorten en maten.
68. 2016.05.13 Supergeheime missie blijkt verzinsel.

69. 2016.05.21 Ontslagdreiging onredelijk.
70. 2016.05.27 Veteranen blij met erkenning.
71. 2016.06.11 Altijd oorlog na vakantie.
72. 2016.06.23 Alles uit de kast voor Veteranendag.
73. 2016.06.24 86 Veteranendag.
74. 2016.06.25 Dank voor inzet op Veteranendag.
75. 2016.06.25 Eerbetoon aan veteranen.
76. 2016.06.25 In Indië kogel door de knie.
77. 2016.06.26 Advocaat 'Nu regeling treffen'.
78. 2016.06.26 Dag van een lach en een traan.
79. 2016.06.26 Erkenning Dutchbat.
80. 2016.06.26 'Ferre uitspraak doet veel goed'.
81. 2016.06.27 Claim Dutchbatters.
82. 2016.06.28 Twist over claim Dutchbat.
83. 2016.07.01 Hennis moet op appel.
84. 2016.07.01 'Indië heel ander geval'.
85. 2016.07.02 Eenentwintig jaar te laat.
86. 2016.07.05 Hun jonge leven is hun afgenomen.
87. 2016.07.07 Legermaat in beeld.
88. 2016.07.08 Fatale laatste missie.
89. 2016.07.09 'Waarheid' schuurt nog steeds.
90. 2016.07.15 Busdief blijkt Bosniëveteraan.
91. 2016.07.23 Veteraan weer strak in het pak.

Trouw

92. 2015.08.04 Personalia Ottevanger.
93. 2015.09.28 Met zwaard zwaaiende veteraan heeft spijt.
94. 2015.10.02 Wageningen herdenkt prins Bernhard vooral als symbool.
95. 2015.10.10 We blijven schrijven over excessen Nederlands Indië.
96. 2015.10.20 Zelfmoordcijfer onder veteranen niet hoger.
97. 2015.10.28 Eindelijk gelukkig in Vietnam.
98. 2015.12.09 Penistransplantatie voor veteranen.
99. 2015.12.10 Motorclub niet welkom bij defilé Veteranendag.
100. 2015.12.18 Nieuwe directeur Niod kan meteen aan de slag.
101. 2015.12.18 Verzoek Indonesië negeren kán niet meer.
102. 2016.01.30 Eerherstel in VS voor homoseksuele veteraan.
103. 2016.01.30 Groepsclaim Libanongangers tegen Defensie.
104. 2016.04.04 Leen eens een oorlogsveteraan.
105. 2016.04.14 Defensie betaalt veteranen Libanon schadevergoeding.
106. 2016.05.07 Ik zal de ziekte altijd houden.

- 107. 2016.05.09 Als jachtvlieger ongewild wapen van onmenselijkheid.
- 108. 2016.06.15 Vaatje haring levert 90.000 euro op.
- 109. 2016.06.27 Veteranendag.
- 110. 2016.07.06 Vredesoperaties wel nodig maar vaak onuitvoerbaar.

AD/ Algemeen Dagblad

- 111. 2015.08.15 Lezers helpen lezers bijeenkomst NI.
- 112. 2015.08.18 Mark Rutte maakte terecht geen excuses.
- 113. 2015.09.01 Dief pantserwagen mishandelt vader.
- 114. 2015.09.01 Hond als medicijn bij oorlogstrauma.
- 115. 2015.09.05 Eindelijk erkenning veteraan.
- 116. 2015.09.09 Veteranen voor 71ste keer terug in Arnhem.
- 117. 2015.09.15 Steun voor behoud veteranenhuis.
- 118. 2015.09.21 Kashia houdt van de oude soldaten.
- 119. 2015.09.21 Luchtlandingen zonder problemen.
- 120. 2015.10.09 Geknakt door Libanon-missie.
- 121. 2015.11.07 Mail wreedheden vijand worden verzwegen.
- 122. 2015.11.09 Vrouwelijke veteraan erg mans.
- 123. 2015.11.10 Ingezonden brieven.
- 124. 2015.12.10 Motorclub verliest weer zaak over defilé.
- 125. 2015.12.14 350 jaar mariniers vieren hun feestje.
- 126. 2015.12.14 Defensie schoot tekort.
- 127. 2015.12.15 Dit voelt als een overwinning.
- 128. 2016.01.18 Jitse verdient geen cel, maar een lintje.
- 129. 2016.01.29 Hoorzitting over Indonesië.
- 130. 2016.02.09 Libanon-veteranen claimen 15 miljoen euro.
- 131. 2016.02.20 IS heeft prijs op Akses hoofd gezet.
- 132. 2016.03.18 Libanonveteranen boos over traineren claims.
- 133. 2016.03.23 Gemeente redt veteranenopvang.
- 134. 2016.04.11 Zoeken naar oplossing voor De Compound.
- 135. 2016.04.12 Valse veteranenpas leidt tot werkstraf.
- 136. 2016.04.13 Airgunnersconcert dit jaar voor het laatst.
- 137. 2016.04.13 Lezers helpen lezers.
- 138. 2016.04.14 Hulphond Vigo geeft Patrick zijn leven terug.
- 139. 2016.04.14 Jacob en Sander jagen op nepcommando's.
- 140. 2016.05.21 Vrolijk weerzien veteranen.
- 141. 2016.06.22 Veteranendag Toon uw respect door het dragen van een witte anjer.
- 142. 2016.06.23 Ik vrees dat maar weinig mensen een anjer dragen.
- 143. 2016.06.24 Toen het beter ging met Stefan, stortte ik in.
- 144. 2016.06.24 Aandacht voor het thuisfront.

- 145. 2016.06.25 Veteranendag is geen pr-feestje.
- 146. 2016.06.25 Veteranen maken helende wandeling.
- 147. 2016.06.29 Veteranen Wie bedoelt de minister?
- 148. 2016.06.30 Lieve Paul, mijn kameraden en ik vertellen je graag onze verhalen.
- 149. 016.07.01 De missie was van begin af kansloos.
- 150. 2016.07.09 Band met de Vierdaagse.
- 151. 2016.07.09 Saluut voor 48 oorlogshelden.

Brabants Dagblad

- 152. 2015.08.01 Deze reis heeft geholpen bij het vinden van rust.
- 153. 2015.08.04 Veteraan opent expo.
- 154. 2015.08.06 In sporen van hun vaders.
- 155. 2015.08.17 Verhalen staan centraal bij herdenking.
- 156. 2015.08.18 Verrast op het kruispunt.
- 157. 2015.08.31 Nog één keer naar het Indië-monument.
- 158. 2015.09.05 Twee keer de oorlog in.
- 159. 2015.09.08 Srebrenica door ogen veteranen.
- 160. 2015.09.16 Gliders herdenken Market Garden.
- 161. 2015.09.19 Jim springt met chocolade.
- 162. 2015.09.23 Veteranendag in De Rots.
- 163. 2015.10.06 Speciale dag veteranen.
- 164. 2015.10.09 Geknakt door Libanon-missie.
- 165. 2015.10.20 Den Bosch blijft nog uitgebreid stilstaan.
- 166. 2015.10.28 Indië was ook schitterende tijd.
- 167. 2015.10.28 Mooier dan de opgeblazen brug van toen.
- 168. 2015.10.28 Regionale Veteranendag bezet de binnenstad van Tilburg.
- 169. 2015.11.02 Speeddaten met een veteraan.
- 170. 2015.11.09 Vrouwelijke militairen staan hun mannetje.
- 171. 2015.11.25 De tassen van een veteraan.
- 172. 2015.12.04 Het was altijd de schuld van de Indonesiërs.
- 173. 2015.12.15 Nazorg veteranen schoot flink tekort.
- 174. 2015.12.19 Veteranen komen bijeen in De Rots.
- 175. 2015.12.23 Nieuwjaarsreceptie.
- 176. 2016.01.15 We moeten overal en altijd durven opstaan.
- 177. 2016.01.16 Friese Jitse strijdt zij aan zij met Koerden.
- 178. 2016.01.18 Jitse verdient juist een lintje.
- 179. 2016.02.20 Oproep op Twitter vermoord Jitse Akse.
- 180. 2016.04.05 VN-speld voor Libanonveteranen.
- 181. 2016.04.14 Hulphond Vigo gaf Patrick zijn leven terug.
- 182. 2016.04.14 Nepcommando krijgt échte commando's achter zich aan.

- 183. 2016.04.26 Ravenstein herdenkt doden met stille tocht.
- 184. 2016.05.03 Bevrijdingsdag speeddaten met oorlogsveteranen.
- 185. 2016.05.06 Oorlog en vrede, als voorafje.
- 186. 2016.05.09 Veteranen komen bijeen in Andel.
- 187. 2016.05.17 Door u kunnen wij hier in vrede samen zijn.
- 188. 2016.05.21 Veteranen raken hun thuis kwijt.
- 189. 2016.06.21 Krans leggen voor veteranen.
- 190. 2016.06.21 Veteranendag in t Spectrum.
- 191. 2016.06.23 Concert Vughtse zangeres succes.
- 192. 2016.06.24 Zodra het beter ging met Stefan, stortte ik in.
- 193. 2016.06.24 Schijndelse veteranen steeds jonger.
- 194. 2016.06.24 Veteranendag.
- 195. 2016.06.25 Veteranendag geen pr-feestje van Defensie.
- 196. 2016.07.01 Dutchbatveteranen klagen Nederland aan.
- 197. 2016.07.09 Band met de Vierdaagse.
- 198. 2016.07.09 Saluut voor 48 oorlogshelden.
- 199. 2016.07.14 Dertien insignes voor VN-militairen.
- 200. 2016.07.30 Herdenking militairen Indië.

Dagblad van het Noorden

- 201. 2015.08.14 History Channel spit naar Tweede Wereldoorlog.
- 202. 2015.08.19 Oudste veteraan (110) van VS overleden.
- 203. 2015.09.08 Militairen schieten oud-collega in nood te hulp.
- 204. 2015.09.09 Veteranen bij herdenking Arnhem.
- 205. 2015.09.14 Landelijke acties voor veteranenhuis.
- 206. 2015.10.08 Libanonveteraan in beroep voor volledige uitkering.
- 207. 2015.10.24 Bruins.
- 208. 2015.10.26 Onbegrijpelijk dat veteranenzorg vermindert.
- 209. 2015.10.28 Leger was in Indië schuldig aan structurele oorlogsmisdaden.
- 210. 2015.11.02 Sfeer voor Adrillen zit er al in.
- 211. 2015.11.21 Admilson R. is zeker geen monster.
- 212. 2015.11.23 Ik doe het ter ere van Unifiller Jan.
- 213. 2015.12.15 Defensie aansprakelijk voor trauma Libanon-veteraan.
- 214. 2015.12.15 Vervallen zeiljacht als trefpunt voor veteranen.
- 215. 2015.12.16 Megaclaim veteranen Libanon in de maak.
- 216. 2015.12.17 Extra activiteiten in veteranenhuis.
- 217. 2015.12.17 Veteraan onthult monument bij nieuwe Bentheimerbrug.
- 218. 2015.12.21 Slag om Groningen niet langer een onbekende strijd.
- 219. 2016.01.18 Zaak-Aks is een wespennest.
- 220. 2016.02.09 Libanon-veteranen claimen 15 miljoen euro.

221. 2016.02.20 Prijs op hoofd van Jitse Akse gezet.
222. 2016.03.18 Libanonveteranen boos over traineren claims.
223. 2016.03.22 Toekomst van opvang veteranen onzeker.
224. 2016.03.23 Gemeente Assen redt veteranenopvang.
225. 2016.04.11 Drentse Veteranendag.
226. 2016.04.11 Ministerie en Compound om tafel.
227. 2016.04.14 Kriznaric blij voor zijn Libanonmaten.
228. 2016.04.21 Touwtrekken rond veteranenopvang.
229. 2016.04.21 Veteranen vertellen op school over conflicten.
230. 2016.04.26 De laatste vlucht van de navigator.
231. 2016.04.29 Veteraan in boeien om speelgoedwapens.
232. 2016.05.14 Beschadigde veteranen trappen in loze belofte.
233. 2016.05.24 Eerste Wereldoorlog.
234. 2016.05.28 Samenkomst voor veteranen.
235. 2016.05.31 Dienstvaart Admilson R. liet granaat in Uruzgan ontploffen.
236. 2016.06.03 Koning en premier bij Veteranendag.
237. 2016.06.06 Schaatslegende Uitham leest bij Indië-herdenking.
238. 2016.06.08 Een rustige baan in een onrustig Indië.
239. 2016.06.09 Buurgemeenten eren veteranen met reünie.
240. 2016.06.10 Hoop gloort voor Compound.
241. 2016.06.14 Van Gulik op Veteranendag.
242. 2016.06.17 Grote rol Dutchbat op Veteranendag.
243. 2016.06.18 Groninger veterane vieren en herdenken.
244. 2016.06.21 Claim veteraan niet op rekening Defensie.
245. 2016.06.24 Nieuw monument naoorlogse gevallen.
246. 2016.06.25 Veteranendag tv.
247. 2016.06.27 Veteranen marcheren door Den Haag.
248. 2016.07.01 Dutchbat sleept de staat voor de rechter.
249. 2016.07.05 Veteraan vertelt over val van Srebrenica.

De Gelderlander

250. 2015.08.04 Veteraan opent expo.
251. 2015.08.04 Rondleiding over Bronbeek.
252. 2015.08.12 KNIL-veteraan wordt 100 jaar.
253. 2015.08.26 Bruggetje is mooie reclame voor Arnhem.
254. 2015.09.03 Oorlogswond van een vergeten luchtaanval.
255. 2015.09.05 Hollandse helden in museum.
256. 2015.09.05 Twee keer de oorlog in.
257. 2015.09.10 Weemoed om de laatste veteranen.
258. 2015.09.11 Dertig veteranen bij herdenkingen.

259. 2015.09.11 Toosten op helden van de Slag.
260. 2015.09.12 Mijn collega's activeren voor Veteranenloop.
261. 2015.09.12 Herdenkingskalender 2016 rond de Slag om Arnhem.
262. 2015.09.14 Duitse oorlogsverhalen.
263. 2015.09.15 Special Forces op de Frostbrug.
264. 2015.09.15 SV Vitesse hoopt op tien veteranen.
265. 2015.09.15 Veteranen dag eerder naar huis.
266. 2015.09.17 Herdenking nu minder uitbundig.
267. 2015.09.18 Een mijl voor elke gevallen Brit.
268. 2015.09.18 Gastvrijheid alom bij de Bridge to the Liberation.
269. 2015.09.18 Piloot Powell wilde op Klein-Amerika rusten.
270. 2015.09.18 Theater over getraumatiseerde veteraan.
271. 2015.09.19 Derby in teken van Airborne.
272. 2015.09.19 Een brug naar de vrijheid.
273. 2015.09.21 Hoofdroel Guram Kashia in Airborne-duel.
274. 2015.09.22 Onnodig, maar niet pijnlijk.
275. 2015.09.23 Lezing over boek Weggemoffeld.
276. 2015.09.24 Dispensatieveteraan.
277. 2015.10.03 Hier spreekt men soldatentaal.
278. 2015.10.09 Geknakt door Libanon-missie.
279. 2015.11.02 Ze gaan alle twee of ze gaan niet.
280. 2015.11.09 Vrouwelijke militairen staan hun mannetje.
281. 2015.12.09 Veteranen krijgen insignes.
282. 2015.12.12 Het besef van de oorlogsgeschiedenis.
283. 2015.12.15 Nazorg veteranen schoot flink tekort.
284. 2015.12.19 Aanvoerder en reserve, maar áltijd voorbeeld.
285. 2015.12.21 Veteranen binnen halfjaar weer weg.
286. 2015.12.21 Veteranenhuis 0moet vertrekken.
287. 2015.12.21 Vrijwilligers gaan door met veteranen.
288. 2016.01.16 Friese Jitse strijdt zij aan zij met Koerden.
289. 2016.01.18 Jitse verdient juist een lintje.
290. 2016.01.30 Arnhem krijgt grootste inloophuis voor veteranen.
291. 2016.02.20 Oproep op Twitter vermoord Jitse Akse.
292. 2016.02.27 Veteraan overleden.
293. 2016.03.03 Militairen uit Verenigde Staten lopen 504e Sunset March.
294. 2016.03.04 80-jarige neemt de tropenkolder serieus.
295. 2016.03.16 Draaginsigne voor veteranen.
296. 2016.03.31 Raadhuisplein krijgt concerthal.
297. 2016.04.04 Veteranen waarderen openbare uitreiking draaginsigne.
298. 2016.04.11 Paf, paf, paf... en weer wegwezen.

299. 2016.04.14 Hulphond Vigo gaf Patrick zijn leven terug.
300. 2016.04.14 Op jacht naar de pseudo-commando.
301. 2016.04.15 Strijd rond Dreumel feller dan gedacht.
302. 2016.04.16 Herdenking van oorlogsslachtoffers.
303. 2016.04.27 Lintje voor jarenlange passie en toewijding.
304. 2016.04.29 Webster geeft oorlog een gezicht.
305. 2016.05.02 Capitulatievitrine als extraatje voor de veteranen.
306. 2016.05.02 Expositie voor veteranen.
307. 2016.05.06 Goed zoeken naar de strijders van WO2.
308. 2016.05.19 Veteranendag eerder lokaal.
309. 2016.05.27 Persoonlijke brief voor meneer Lit.
310. 2016.06.01 Dreijeroord wijkt voor verpleeghuis.
311. 2016.06.01 Uitstel voor museum over Slag aan kade.
312. 2016.06.01 Zaterdag is eerste Burense Veteranencafé in Kletskop.
313. 2016.06.04 Spannend gaan we vechten.
314. 2016.06.04 Vijf covers, vijf verhalen.
315. 2016.06.04 Wéér uitgesteld, zonde.
316. 2016.06.05 Mooiste feestje van Nederland.
317. 2016.06.05 Wageningen vooral gezellig.
318. 2016.06.07 Protest tegen sloop hotel.
319. 2016.06.07 Veel emotie rond sloop Dreijeroord.
320. 2016.06.08 Pleidooi vrij reizen voor veteranen.
321. 2016.06.13 Eerbetoon aan soldaten.
322. 2016.06.20 Srebrenica-groep stopt ermee.
323. 2016.06.20 Veteranen in stripboeken.
324. 2016.06.20 Willem Riepma (95) in oorlogstrip.
325. 2016.06.22 Gratis anjer op gemeentehuis.
326. 2016.06.22 Strip als medium van groot verhaal.
327. 2016.06.24 Zodra het beter ging met Stefan, stortte ik in.
328. 2016.06.24 Lokale veteranendag.
329. 2016.06.24 Havo-leerlingen trekken les uit de tragedie.
330. 2016.06.24 Veteranendag.
331. 2016.06.25 Didamse bij Veteranendag.
332. 2016.06.25 Maas en Waalse veteranen zaten in hetzelfde schuitje.
333. 2016.05.27 Persoonlijke brief voor meneer Lit.
334. 2016.07.01 Dutchbatveteranen klagen Nederland aan.
335. 2016.07.02 Ex-legerkapitein wil mensen gelukkiger maken.
336. 2016.07.05 Oorlogsveteranen hekelen sloopplannen Dreijeroord.
337. 2016.07.05 Pegasus weer boven op ereboog.
338. 2016.07.07 Het ware verhaal over operatie Market Garden.

- 339. 2016.07.08 Militairen lopen voor gewonde collega's.
- 340. 2016.07.09 Band met de Vierdaagse.
- 341. 2016.07.09 Saluut voor 48 oorlogshelden.
- 342. 2016.07.21 Duitse Sunset.
- 343. 2016.07.22 Nieuw boek Ingrid Maan.
- 344. 2016.07.25 Veteranendag geen pr-feestje van Defensie.
- 345. 2016.09.21 Guram Kashia eert Little Joe.

Limburgs Dagblad

- 346. 2015.08.04 Honderdjarige veteraan opent expositie Indië.
- 347. 2015.08.12 `Mijn verloren ziel wil ik ophalen.
- 348. 2015.08.12 Fietstocht van Wounded Warriors.
- 349. 2015.09.02 Oorlogsveteranen fietsen hoofd leeg.
- 350. 2015.09.07 'Vraag m'n kinderen om te komen'.
- 351. 2015.09.26 Jef Alberts Familieberichten.
- 352. 2015.10.28 Extreem en structureel geweld Indië_.
- 353. 2015.11.09 `Het moeilijkste thuis is weer wennen aan de vrijheid.
- 354. 2015.11.09 Kledinglijn voor Veteran girl.
- 355. 2015.11.09 Vrouwelijke veteraan in het vizier.
- 356. 2015.11.25 'Hij verdient een plantsoen in Geleen'.
- 357. 2015.11.27 Laatste eer voor soldaat Van Calck.
- 358. 2015.09.21 Slag om Arnhem herdacht.
- 359. 2016.01.13 Wiel Pisters Familieberichten.
- 360. 2016.01.16 Friese Jitse streed zij aan zij met Koerden.
- 361. 2016.02.06 Veteranen Parkstad krijgen eigen ruimte.
- 362. 2016.02.29 De tankslag die geen tankslag was.
- 363. 2016.02.29 Herschrijvers van oorlogsgeschiedenis.
- 364. 2016.03.18 Veteranen boos over traineren claims.
- 365. 2016.04.02 Het drama achter de drinkbeker.
- 366. 2016.04.04 Centrum voor veteranen open.
- 367. 2016.04.29 Ze waren maar kanonnenvoer.
- 368. 2016.05.02 Een puck voor het goede doel.
- 369. 2016.05.11 Nobelprijs VN voor Thewissen.
- 370. 2016.05.25 Veteranenbrief genomineerd.
- 371. 2016.06.04 Advocaat slechte beurt burgemeester.
- 372. 2016.06.04 Geen insigne voor lid motorclub.
- 373. 2016.06.04 Het feestje dat niet doorging.
- 374. 2016.06.04 VN-onderscheiding voor Paul Keijdener.
- 375. 2016.06.07 Werkstraf geëist tegen verwarde veteraan.
- 376. 2016.06.13 Dan maar in de huiskamer.

- 377. 2016.06.20 Veteranendag.
- 378. 2016.06.23 Knop om en weer doorgaan.
- 379. 2016.06.24 Lokale waardering.
- 380. 2016.06.24 Meer aandacht schenken aan het thuisfront.
- 381. 2016.06.24 Militair met trauma trekt ook wissel op zijn gezin.
- 382. 2016.06.24 Partners getraumatiseerde veteranen op zoek naar hulp.
- 383. 2016.06.25 Motorveteranen.
- 384. 2016.07.01 Ombudsman buigt zich over status van motorclub.
- 385. 2016.07.06 Bevrijder Frank Towers overleden.
- 386. 2016.07.21 Er mochten maar drie kinderen per gezin mee.

Noordhollands Dagblad

- 387. 2015.02.06 Worstelen met de oorlog in je hoofd.
- 388. 2015.08.03 Eerste Wereldoorlog bij Fort Veldhuis.
- 389. 2015.08.29 Beetje lol Zesde editie Helderse veteranendag.
- 390. 2015.08.31 Waardige herdenking Texelse Indiëveteranen.
- 391. 2015.09.08 Veteranenvlag.
- 392. 2015.09.09 Koninklijke onderscheiding voor Henk-Jan Kuin.
- 393. 2015.08.21 Herdenking Texelse Indiëgangers.
- 394. 2015.09.23 Veteranencontact.
- 395. 2015.08.29 Koning bezoekt verzetsstrijders.
- 396. 2015.10.07 Draaginsigne Nobelprijs voor veteranen.
- 397. 2015.10.30 Expositie van veteraan-schilder.
- 398. 2015.11.02 Veteranendag is vooral een reünie.
- 399. 2015.11.10 Interneringskamp werd Indelingsraad.
- 400. 2015.11.27 Inloop voor veteranen.
- 401. 2016.01.05 Draaginsigne voor veteranen.
- 402. 2016.01.18 Brede verontwaardiging om arrestatie Jitse Akse.
- 403. 2016.01.23 Veteranen komen bijeen.
- 404. 2016.01.25 Vrees aanslag op Jitse Akse.
- 405. 2016.01.26 Jitse Akse.
- 406. 2016.01.27 Inloop voor veteranen.
- 407. 016.01.29 Vrede Nobelprijs-insigne voor drie veteranen.
- 408. 2016.01.30 Honderd Libanongangers claimen klachten.
- 409. 2016.02.04 Draaginsigne als teken van dank.
- 410. 2016.02.11 Anna Paulowna krijgt veteranencafé.
- 411. 016.02.17 Veteranencafé is geen zware kost.
- 412. 2016.02.22 Eerbetoon Slag om Verdun herdacht.
- 413. 2016.02.22 Voorlichting over Buurtzorg.
- 414. 2016.02.26 Polders veteranencafé krijgt vervolg door goede opkomst.

415. 2016.03.01 Geluk.
416. 2016.03.10 Schoonmaakbeurt Monument is klaar voor Hoornse veteranendag.
417. 2016.03.14 Veteranen trekken bekijks op Roode Steen.
418. 2016.03.14 Veteraan krijgt Nobelprijs.
419. 2016.03.17 Veteranen Stede Broec verenigd.
420. 2016.03.23 Veteranencafé Anna Paulowna.
421. 16.04.06 Koggenland roept veteranen bijeen.
422. 2016.04.21 Defensie moet meer met Uruzgan-veteraan.
423. 2016.04.21 Veteranen in Paleis Soestdijk.
424. 2016.04.23 NHD-journalist krijgt Nobelprijs voor de Vrede.
425. 2016.04.23 Veteranencafé.
426. 2016.04.14 Meer dan 400 claims onderzocht.
427. 2016.04.27 Onderscheiding voor veteranen.
428. 2016.04.29 Inloop voor veteranen.
429. 2016.04.30 Verdwenen oorlogsheld nog altijd in het hart.
430. 2016.04.30 Voldoening in werken met veteranen.
431. 2016.05.04 Veel militairen mijden cafés voor veteranen.
432. 2016.05.04 Nieuw op Bevrijdingsdag de Liberty Tour.
433. 2016.05.04 Veteranen spreken zelfde taal.
434. 2016.05.13 Veteranen belazerd met supergeheime missie.
435. 2016.05.16 Veteranen bijeen in Wageningen.
436. 2016.05.21 De lotgevallen van de Duitse bezetters.
437. 2016.05.27 Inloop voor veteranen.
438. 2016.05.28 Veteranencafé Polder stopt.
439. 2016.06.03 Eerste bijeenkomst voor veteranen.
440. 2016.06.04 Veteranen delen hun ervaringen.
441. 2016.06.09 Wall of Honour voor veteranen.
442. 2016.06.18 Insigne voor 5 Koggenlandse veteranen.
443. 2016.06.20 Veteranen kunnen bij elkaar hun ei kwijt.
444. 2016.06.20 Erespeld voor twee vrijwilligers.
445. 2016.06.20 Veteranen vinden elkaar.
446. 2016.06.25 Eén monument voor gevallenen.
447. 2016.06.25 Het belang van Veteranendag.
448. 2016.06.27 Advocaat Vergoeding voor Dutchbat-veteranen.
449. 2016.06.27 Dutchbatters rekenen op geld.
450. 2016.06.27 Monument voor gevallenen bij conflicten.
451. 2016.06.27 'Vergoeding voor Dutchbat-veteranen'.
452. 2016.07.02 Van dienst in 'De Oost' naar limousine van directeur.
453. 2016.07.09 Afghanistan-veteraan richt bloedbad aan.
454. 2016.07.09 Bijeenkomst voor veteranen Landsmeer.

- 455. 2016.07.16 Wapen is altijd laatste redmiddel.
- 456. 2016.07.22 Veteraneninloop verplaatst.
- 457. 2016.07.27 Bijeenkomst voor veteranen in café.